

Дело C-462/22

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

11 юли 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Bundesgerichtshof (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

25 май 2022 г.

**Ищец в първоинстанционното и жалбоподател във въззивното
производство:**

VM

Ответник в първоинстанционното и във въззивното производство:

LO

Предмет на главното производство

Международна компетентност по дела за развод — Регламент № 2201/2003 — Член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире — Изчаквателен период, който започва едва с доказването на обичайното местопребиваване на ищеца в държавата членка на сезирания съд или още при фактическо местопребиваване

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициален въпрос

До Съда на Европейския съюз се отправя следният въпрос относно тълкуването на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността,

признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (наричан по-нататък „Регламент „Брюксел IIa““):

Започва ли да тече за ищеца изчаквателният период от една година, респ. шест месеца съгласно член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“, едва с доказването на обичайното му местопребиваване в държавата членка на сезирания съд или е достатъчно, ако в началото на съответния изчаквателен период ищецът първоначално има чисто фактическо местопребиваване в държавата на сезирания съд и едва след това, в периода до предявяването на иска, местопребиваването му се затвърди като обичайно местопребиваване?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, по-специално член 3, параграф 1, буква а)

Цитирани разпоредби от международното право

Хагска конвенция от 1 юни 1970 г. за признаване на разводите и законната раздяла, и по-специално член 2, точка 2, буква а)

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Производството се отнася до развода между родения през 1959 г. ищец (наричан по-нататък „съпругът“), с германско гражданство, и съпругата му, родена през 1969 г., полска гражданка. През 2000 г. те сключват брак в Констанчин-Йежборна (Полша). През 2003 г. от брака им се раждат синове близнаци.
- 2 След като първоначално съпрузите живеят няколко години в Германия, в средата на 2000-те години се преместват в Полша в построената от тях къща в Констанчин-Йежборна, където съпругата живее и до днес. Освен това двамата са съсобственици и на жилище във Варшава, което е отдавано под наем до септември 2012 г., а след това е на тяхно разположение.
- 3 Съпругът заема ръководна длъжност в предприятие за производство на лекарствени продукти. От април 2010 г. той е назначен за управител на регион Централна Европа, който включва по-специално Полша и Нидерландия, но не и Германия. Дейността му до голяма степен се характеризира с командировки и работа от вкъщи. Работодателят му му

предоставя служебно жилище в Ерденхаут (Нидерландия), където той периодично пребивава до края на 2013 г. В Хам (Германия) съпругът има собствено жилище в къща, обитавана от родителите му.

- 4 На 27 октомври 2013 г. съпругът подава молба за развод до Amtsgericht Hamm (Районен съд Хам, Германия). Той твърди, че от не по-късно от средата на 2012 г. обичайното му местопребиваване е в Хам. През юни 2012 г. той напуснал къщата в Констанчин-Йежборна. От юни 2012 г. задълбочил отношенията си с новата си партньорка в Хам и редовно се грижел за болните си родители. Пребиваванията му в Полша се ограничавали до контакти с двамата му сина и винаги били свързани със служебни поводи.
- 5 Съпругата му изтъква липсата на международна компетентност на германските съдилища и твърди, че съпругът напуска къщата в Констанчин-Йежборна едва в началото на април 2013 г. и след това живее в общото жилище във Варшава. През втория учебен срок на учебната 2012/2013 година те ежедневно се редували да прибират двамата сина от училище във Варшава. В периода от април до ноември 2013 г. съпругът пребивавал почти само в Нидерландия или Полша.
- 6 На 19 ноември 2013 г. съпругата, от своя страна, подава молба за развод до Sad Okregowy w Warszawie (Окръжен съд Варшава, Полша).
- 7 Amtsgericht Hamm приема, че германските съдилища нямат международна компетентност и отхвърля иска на съпруга като недопустим. Oberlandesgericht (Висш областен съд, Германия) отхвърля жалбата му. Съпругът обжалва това решение пред запитващата юрисдикция.
- 8 Oberlandesgericht заключава, че на датата на предявяване на иска за развод, 27 октомври 2013 г., обичайното местопребиваване на съпруга е в Германия. Обичайното му местопребиваване шест месеца преди предявяването на иска му за развод (27 април 2013 г.) обаче все още не е в Германия. В тази преценка не може да се установи грешка при прилагане на правото и поради това същата има обвързващо действие за запитващата юрисдикция.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 9 Произнасянето по жалбата зависи от това дали за да започне да тече изчаквателният период съгласно член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ е достатъчно чисто фактическо местопребиваване в държавата на съда или — както приема Oberlandesgericht — ищецът трябва да докаже обичайно местопребиваване в държавата на съда още шест месеца (или една година) преди предявяването на иска за развод. Ако становището на Oberlandesgericht е правилно, жалбата на съпруга би следвало да се отхвърли, тъй като на 27 април 2013 г. той все още няма обичайно местопребиваване в Германия. В противен случай жалбата му би била уважена, тъй като съгласно констатациите на

- Oberlandesgericht следва да се приеме, че той би могъл да изпълни изчаквателния период като прибави времето на фактическото си пребиваване в Германия (за възможността за едновременно местопребиваване на няколко места, вж. решение от 25 ноември 2021 г., IV, C-289/20, EU:C:2021:955, т. 55).
- 10 Налице е неяснота относно тълкуването на член 3, параграф 1, буква а) пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“.
 - 11 Съгласно широко разпространено схващане в немскоезичната доктрина, ищецът трябва да има обичайно местопребиваване в държавата на съда още в началото на изчаквателния период. Това становище се основава предимно на телеологично тълкуване на правната норма и подчертава, че ищецът трябва да докаже своята достатъчно тясна връзка с държавата на съда чрез обичайно местопребиваване с определена продължителност, за да се изключат манипулации на компетентността във вреда на ответника. От друга страна, съгласно други мнения, застъпени в доктрината, към изчаквателния период трябва да се прибави и времето на чисто фактическо местопребиваване на ищеца. Те се обосновават като посочват, че съгласно ясната формулировка на член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ не се изисква „обичайно местопребиваване“.
 - 12 Този въпрос все още не е изяснен в практиката на Съда. По дело C-289/20 (решение от 25 ноември 2021 г., IV, C-289/20, EU:C:2021:955, т. 59) досежно прилагането на член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ Съдът постановява, че ищецът по делото отговаря на „условието за пребиваване на територията на тази държава членка от поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска му за разтрогване на брачните връзки“. Макар че Съдът се позовава на „пребиваване [...] от [...] шест месеца“, а не изрично на „обичайно местопребиваване от шест месеца“, изглежда съмнително, че така той смята да изрази становището си по въпроса дали в началото на изчаквателния период трябва да е налице чисто фактическо или обичайно местопребиваване, тъй като при обстоятелствата към конкретния спор не е било необходимо да се разглежда този въпрос.
 - 13 Запитващата юрисдикция е склонна да приеме, че изчаквателният период може да започне да тече само при обичайно местопребиваване на ищеца в държавата на съда.
 - 14 Действително, текстът на член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ би могъл да сочи друго. Той предвижда, че компетентни са съдилищата на държавата членка, на чиято територия ищецът има обичайно местопребиваване, ако той е живял там поне една година (респ. шест месеца) непосредствено преди предявяването на иска (а не: „обичайно е живял“). Освен това нито от текста на регламента на френски език, нито от текста му на английски език запитващата юрисдикция

може да установи ясна връзка между изчаквателния период и изискването за обичайно местопребиваване.

- 15 В този контекст следва да се направи позоваване и на Хагската конвенция за признаване на разводите и законната раздяла, която е в сила в някои държави членки и чийто текст е недвусмислен в това отношение. Съгласно член 2, точка 2, буква а) от тази конвенция разводите и законните раздели се признават във всяка друга договаряща държава, ако към датата на започване на производството ищецът има обичайно местопребиваване в държавата по произход и „обичайното местопребиваване [...] е от поне една година непосредствено преди започването на производството“. Също така ясно са формулирани и текстовете на конвенцията на английски и на френски език.
- 16 Запитващата юрисдикция обаче не счита, че решението в член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ да не се използва подобна ясна формулировка както в член 2, точка 2 от Хагската конвенция е свързано със специална идея, която да бъде изразена. То може да е свързано и със стремежа за по-голяма четивност на разпоредбата. В точка 32 от Обяснителния доклад към Конвенцията, изготвена на основание член К.3 от Договора за Европейски съюз, относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела (ОВ С 221, 1998 г., стр. 27) се посочва, че *forum actoris* в Регламента се допуска „въз основа на обичайното местопребиваване, макар и само при допълнителни условия“. Нито текстът на този доклад на немски, нито на английски, изяснява дали тези допълнителни условия се състоят именно в това, че ищецът трябва да има обичайно местопребиваване по време на целия изчаквателен период преди предявяването на иска за развод. За разлика от това, както текстът на доклада на френски език, така и на испански език съдържат ясни насоки за тълкуването в смисъл, че съгласно член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ е необходимо обичайно местопребиваване в държавата на съда през целия изчаквателен период.
- 17 Стеснителното тълкуване на член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ се подкрепя и от факта, че предвидените в него правила за компетентност представляват специална привилегия на ищеца, поради което съществува особена необходимост от защита на ответника, който в повечето случаи няма връзка с така определената компетентна държава.
- 18 Изискването обичайното местопребиваване на ищеца в държавата на съда да е било налице през целия изчаквателен период не противоречи и на общото съображение, че критериите за предоставяне на компетентност по принцип трябва да са лесни за определяне, за да се направи прилагането на правото предвидимо и да се осигури еднакво прилагане на Регламента във всички държави членки. *Последващата* преценка на въпроса дали още в началото на изчаквателния период местопребиваването на ищеца в държавата на съда е „обичайно“ местопребиваване действително е свързана със сериозна

фактическа несигурност и трудности. Тези проблеми обаче вероятно ще настъпят само в много малко случаи. Ако по време на кризата в брачните отношения съпругът напусне мястото на предишното съвместно местопребиваване и се премести в друга държава членка, често това преместване предполага завръщането му там, където е живял преди сключването на брака, или в държавата, на която е гражданин. В този случай почти веднага или поне в много кратък срок може да се приеме, че съпругът има ново обичайно местопребиваване, поради което на практика цялото му местопребиваване в другата държава членка по принцип ще представлява обичайно местопребиваване (вж. заключение на генералния адвокат Campos Sánchez-Bordona от 8 юли 2021 г. по дело C-289/20, EU:C:2021:561, т. 60).